

Kiss Károly:

Amerika arcai – az Új Jeruzsálemtől az imperialista beavatkozásokig

(Atlantisták téveszméje)

Sokat töprengek azon, hogy vajon Nyugat-Európa miért nem érti meg az orosz-ukrán háború lényegét, hogy az valójában az amerikaiak háborúja az oroszok ellen, ahol a szerencsétlen ukránokat eszközként használják fel, és miért sorakozik fel Nyugat-Európa Amerika mögé. Arra jutottam, hogy a nyugati világ nem érti az amerikai rendszer lényegét, illetve abban csak az egyéni szabadságjogok szinte korlátlan érvényesülését látja. Amióta az 1776-os Függetlenségi Nyilatkozatban Jeffersonék megfogalmazták, hogy „minden ember egyenlőnek teremtett, az embert teremtője olyan elidegeníthetetlen jogokkal ruházta fel, amelyekről le nem mondhat, s ezek közé a jogok közé tartoznak a jog az élethez és a szabadsághoz, valamint a jog a boldogságra való törekvéshez”, az Egyesült Államok a személyiségi jogok, a szabadságjogok zászlóvivője. Az amerikai rendszer az egyéni szabadság mintaképe. Sehol máshol nincsenek ilyen korlátlan lehetőségek az egyéni vágyak megvalósítására, az egyéni képességek kibontakoztatására, e tekintetben Amerika a csúcs. Mindez kiegészül az individualista hagyománnyal, Amerika individualista ország. Ez bámulatos eredményeket szül, akár menedzserekről, pénzemberekről, akár tudósokról és művészekről, vagy sportolókról van szó. Úgyszintén a közösségek, iskolák, egyetemek, társadalmi szervezetek, egyházak önállósága, autonómiája is rendkívül erős.

Igen, ez egy individualista társadalom, erős helyi és intézményi demokráciával, ahol nem erőltetik rád a társadalmi biztonságot, a védőhálót; rajtad múlik, hogy gondoskods-e magadról öreg korodra, vagy arra az esetre, ha megbetegedsz, hogy igényled-e a szakszervezet védelmét, ha vitád van a munkáltatóddal. Ez nekem is szimpatikus, az egyénnel nem úgy számol, mint az önálló, magáról gondoskodni képtelen, társadalmi támogatásra szoruló emberről, hanem mint az önmagáért felelősséget vállaló, öntudatos egyéniséggel.¹ Ennek tulajdonítható, hogy a tehetséges emberek számára Amerika kínálja a legjobb érvényesülési lehetőségeket; itt alkotnak a legjobb tudósok és itt születnek a legnagyobb tudományos eredmények, itt vannak a leghíresebb egyetemek (Harvard, Yale, UCLA,

---

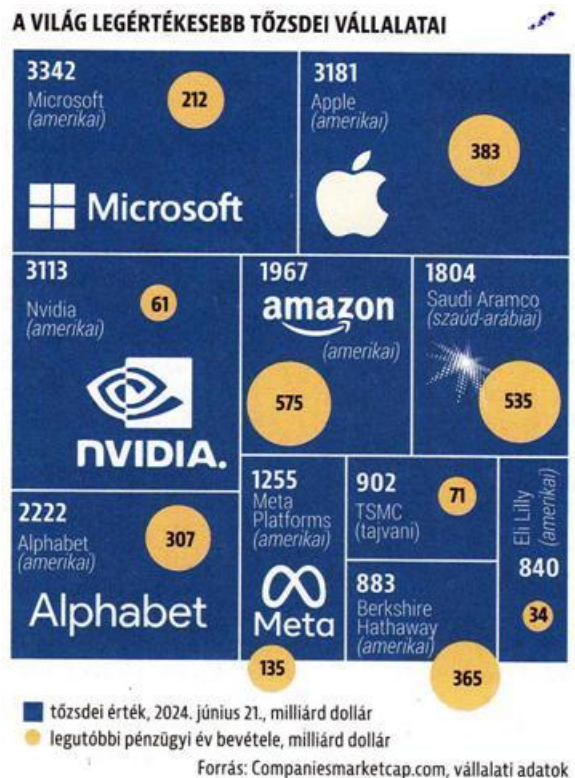
¹ Így gondolkodott Margaret Tahtcher is, amikor 1979-ben – hatalomra jutva – elindította konzervatív forradalmát, hogy leszámoljon „az eltartottság kultúrájával”.

stb.), itt a legmagasabb szintű a technológia és itt készülnek a legjobb filmek. Itt van a Szilícium völgy, az információtechnológia hazája és itt van Hollywood. Itt vannak a világ legnagyobb bankjai és leghíresebb vállalatai.

Ezt a korlátlan egyéni szabadságot csodálja Nyugat-Európa (vagy tán az egész világ). Ezért tekinti Harari (aki az elmúlt években briliáns történelmi esszéköteteket írt) Oroszország ukrajnai háborúját a szabad világ elleni támadásnak.

De vannak Amerikának sötét oldalai is, melyeket elfed az egyéni szabadság tündöklése. Jogos a kérdés, hogy demokrácia-e még Amerika? Még évtizedekkel ezelőtt, a Jockey-sorozatot nézve fennakadtam egy jeleneten: Jockey egy képviselőt úgy lehordott, mint a pengősmalacot, amiért az egy olyan indítványt támogatott, amely nem az ő érdeküket (az olajtermelőket) szolgálta. Ugyanis „nem azért fizették”. Azóta változott a helyzet: nincs felső plafonja a képviselőjelöltek anyagi támogatásának. Azaz: a pénzemberek képviselőket, kijáróembert vesznek maguknak. Márpedig olyanból nem lesz képviselő, aki nem szerepel kellő súllyal a médiában, nincs elég pénze a reklámra, a médiamegjelenésre. Mi is a demokrácia? .... Márpedig ezek a képviselők a felhatalmazásukat nem a néptől kapják, a választás formális. „Of the people, by the people, for the people”? (A népből, a nép által, a népért?) – Lincoln forog a sírjában... Amerika nem demokrácia, Amerika plutokrácia, a pénztőke uralma alatt áll. Az eredmény: Amerikában nem csak az egyén élvez széleskörű szabadságjogokat; a bankok, befektetési alapok, nagyvállalatok is szinte azt tesznek, amit akarnak. Ők határozzák meg az állam külpolitikáját, külgazdasági kapcsolatait. Mindezt elsősorban a média-befolyással, a média kézben tartásával érik el. Leginkább a bíróságok azok, amelyek igyekeznek betartatni az alkotmányos kereteket.

Robert Reich munkaügyi miniszter volt Clinton elnöksége idején és kormánytanácsadó az előző és az azt követő adminisztrációkban. 2020-ban megjelent könyvében (The System – Who Rigged It and How We Fix It) leírja, hogy a választási rendszert a korlátlan kampányfinanszírozási lehetőségek torzítják el, a gazdaságban pedig a részvényesek érdekei minden más érdeket háttérbe szorítanak. A saját részvények megvásárlásának lehetősége a részvények árának manipulációjára ad lehetőséget, a részvényt piac torzított. Az anyagi egyenlőtlenségek az egekig szöknek, nincs társadalompolitika, amely azt mérsékelné. A könyv kiábrándít abból az illúzióból – már akinek még van ilyen –, hogy Amerika példát mutat, merre kell haladnunk.²

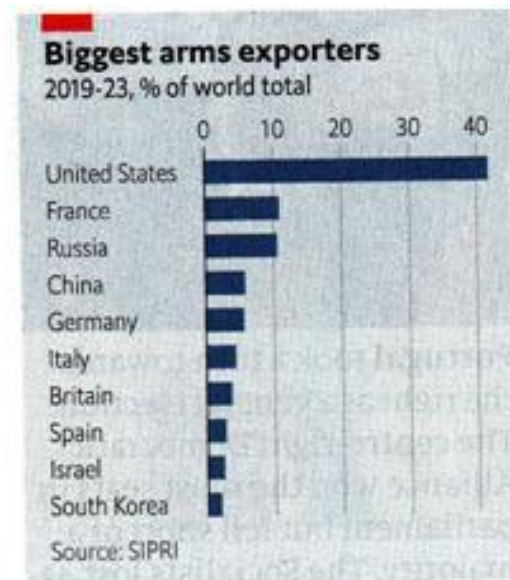
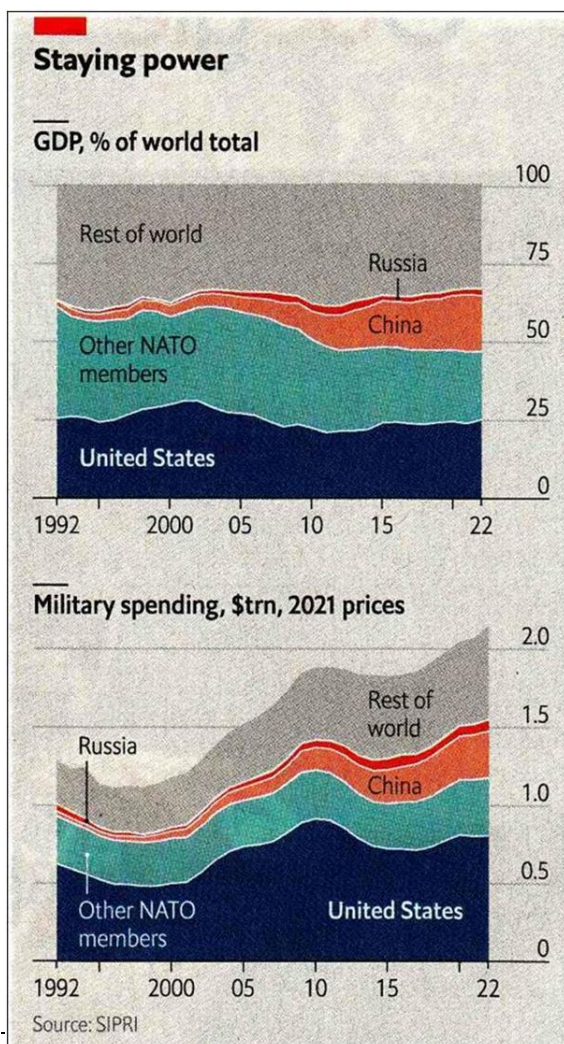

² A könyvről lásd Botos Katalin ismertetését az Utódaink Jövőjében: [Demokrácia-e még Amerika?.pdf](#)

A szabad társadalom eszméjéért magas árat kell fizetni. Szabad a fegyverviselés, megbomlott elméjű emberek szabadon lőhetnek másokat halomra. Szabad nem kötni egészségbiztosítást, és emiatt az amerikaiak szabadon kithetik magukat annak, hogy ha öregkorukra nem lesz elég megtakarításuk, csak a mindenkinek járó, épp csak a legalapvetőbb sürgősségi szolgáltatásokat nyújtó „welfare”-re legyenek utalva. Szabad nem szervezni erős szakmai érdekképviseleti szerveket, szakszervezeteket, és így a munkáltatóknak a legtöbb esetben szabad tetszés szerint kirúgni a felesleges, vagy nem megfelelő munkaerőt. (El kell ismerni, ez a gazdasági versenyképészen nagyot mozdít előre.) Társadalombiztosítás nélkül szabad a munkanélküli időszakot munkanélküli segély nélkül átvészelni. Ha felelőtlenek voltunk, szabad hajléktalanként az utcán élni. Bár a kábítószerhasználat illegális, a társadalmi összetartozás hiánya és a szélsőséges individualizmus uralta társadalomban lecsúszók megtalálják a módját, hogy hozzájussanak. Így évente több, mint 100 ezer embernek szabad kábítószer-túladagolásban meghalni. (Közel ekkora számot tesz ki a poszttraumás stresszben szenvedő veterán öngyilkosok száma.) Los Angeles csodálatos tengeröblét, a korábban híres turista-látványosságot jelentő Venice Beache-et ma már elkerülik a külföldiek, mert az a kábítószeresek és hajléktalanok telephelye lett.

Amerikát a big business, a nagy pénzintézetek és a hadiipari komplexum irányítja, tartja kézben. Amerika háborúit nem a demokrácia terjesztése és védelme motiválja, hanem ez uralkodó körök érdekei.

Beszédes számok: Amerika a világ GDP-jének a 25 százalékát állítja elő, a katonai kiadásokban 36 százalékkal, a fegyverexportban pedig 42 százalékkal részesedik...

(The Economist October 28th 2023 és March 16th 2024)

Nagyfokú szűklátókörűség kell ahhoz, hogy valaki ezt ne lássa, és Amerika külpolitikája és háborúi mögött – különösen a kommunizmus összeomlása óta – a demokráciák védelmét lássa. A hidegháború korszakában Amerika háborúi a kommunizmus terjedésének megakadályozására irányultak. De a Szovjetunió szétesése és a kelet-európai volt szocialista országok átalakulása óta ezek a háborúk már birodalmi érdekeket szolgálnak.

Van ezek mögött egyfajta **küldetéstudat** is. A feudális Európát és kötöttségeket hátuk mögött hagyó, és az új, szabad országot megteremtő telepesek joggal voltak büszkék hazájukra. „Az amerikaiak nem csak szakítani akartak Európával, egy új társadalmat akartak létrehozni, amely képes egy újfajta emberiséget kigyöngyözni

magából. Az új Ígéret földjét kívánták megalapítani, amely az egyetemes Köztársaság mintájává válhat.” ... „1668-ban William Stoughton így kiáltott fel: 'Isten egy egész nemzetet rostált meg, hogy kiválasztott magot küldjön a sivatagba!' George Washington számára az Egyesült Államok egy új Jeruzsálem, amely 'a Gondviseléstől azért fogantatott, hogy azzá a színpaddá válhasson, amelyen az eléri valódi nagyságát.'

Thomas Jefferson úgy határozza meg közösségét, mint 'egyetemes nemzetet, amely általános érvényű eszméket követ.' John Adams tiszta és erényes köztársaságról beszél, 'amelynek sorsa a földgolyó kormányzása és az emberi tökéletesség meghonosítása.'³ Ez a – kezdetben jogos – küldetéstudat⁴ látszik még ma is érvényesülni, amikor Amerika fegyveresen beavatkozik a világ legkülönfélébb országaiban, ha a fejlemények nem a szájja íze szerint történnek. – Amerika feljogosítva érzi magát, hogy a vele szemben nem barátságos politikát folytató, diktatórikus, esetleg csak paternalista rendszereket jobb belátásra kényszerítse, megszállja, leckéztesse. És minden további nélkül megteszi azt, ha gazdasági érdekei is úgy kívánják.

A második világháborút követő fél évszázadban Amerika volt a demokrácia védelmezője, hiszen a Szovjetunióban, Kelet-Európában és Kínában (valamint néhány más országban) kommunista diktatúrák uralkodtak. Ekkor vívott háborúi (elsősorban a koreai, majd a vietnámi) tekinthetők úgy, mint amelyeket a kommunizmus terjedésének megállításáért vívott), de a későbbiek (pl. az iraki, majd az afganisztáni) már inkább birodalmi jellegűek voltak. A Szovjetunió szétesése és a kelet-európai volt szocialista országok átalakulása után pedig már nem lehet kommunista veszélyre hivatkozni, a demokrácia védelme most már csak lepel, birodalmi érdek. A mai atlantisták leragadtak a hidegháború korszakában. Az a kiinduló

³ Alain de Benoist: Amerika. A tanulmány Molnár Tamás: Amerikanológia c. kötetének függelékében olvasható. MMA Kiadó, 2022.

⁴ Amit beárnyékolta a tíz millió észak-amerikai indián szisztematikus kiirtása és a rabszolgatartás, mely csak 1846-ban szűnt meg véglegesen.

pontjuk, hogy Amerika a világ legnagyobb demokráciája, és a demokráciák védelmezője, tehát Amerika bármit is csinál, fel kell sorakozni mögéje és Nyugat-Európa mögé.

Persze lehet azt mondani, hogy Oroszország autokrácia, Kína meg még mindig kommunista. De egy autokrácia nem egyenlő egy kommunista rendszerrel. A kommunizmus lényegéből fakadt a missziója, az erőszakos terjeszkedése. („... és nemzetközivé lesz, holnapra a világ!”) De az autokráciákra ez nem jellemző. Az pedig, hogy Kína „kommunista” maradt, csupán azt jelenti, hogy a központi vezetés kézben tartja a folyamatokat, fontos területeken nem engedi sem a piaci spontaneitást, sem a pénztőke túlzott befolyását érvényesülni. Szóval perspektivikusan ezt akár még egy követendő modellnek is tekinthetjük... (Tudom, ez meredek kijelentés, de ha összevetjük az ellenpólusokkal: az amerikai plutokráciával és a nyugat-európai degeneráltsággal, és ha már választani kellene, akkor inkább legyen Kína!) – Bár itt van nekünk a sajátunk!

Külön kell kezelnünk Amerika **terrorizmus elleni harcát**, mely az amerikai ikertornyok elleni, közel 3000 halálos áldozattal járó, 2001. szeptember 11-i támadás megtorlása volt. George W. Bush rendelte el a terrorizmus elleni háborút, melynek során megtámadták Afganisztánt, Irakot, Pakisztánt, Szíriát, Libanont, Szomáliát és Jement, illetve katonai műveleteket hajtottak végre ezekben az országokban. Az ott folytatott hadműveletek közvetlen és közvetett halálos áldozatainak száma

3,6-3,7 millió között van. Minimum 937 ezren haltak meg közvetlenül a harcok során, köztük 387 ezer civil. Amerikai oldalon 7000 katona a veszteség. Továbbá: a poszttrauma stressz következtében átlagosan minden órában öngyilkos lesz egy amerikai veterán. Íme, a Pax Americana eredménye: 4,6 millió halott.⁵ (A nyolc éven át tartó vietnámi háború halálos áldozatainak számát 800 ezer és 3 millió közöttire becsülik, és 58 ezer amerikai katona halt meg.)

Szinte érthetetlen, hogy a nyugateurópai ember szemét annyira elvakítja az amerikai szabadság csillogása, hogy nem látja a rendszer sötét oldalait, háborúinak milliós áldozatait. Erről a média gondoskodik. Ma már minden a tévécsatornák és az okostelefonok képernyőin dől el. A nagy pénzintézetek, a hadiipari komplexum, a befektetési alapok, az információtechnológia nagy ászai a média kézben tartásán és irányításán keresztül formálják a köztudatot. A korábbi nagyformátumú politikusok helyett ők állítanak médiacelebeket az egyes kormányok élére.

Göd, 2024 júl. 26.

---

⁵ Der Spiegel, Nr. 22 / 27.5.2123.